

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **11 grudnia 2012 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Mirosław Szwagierczak
	Sędziowie:	SSA Barbara Gonera SSA Ewa Madera (spr.)
	Protokolant	st.sekr.sądowy Anna Budzińska

po rozpoznaniu w dniu **4 grudnia 2012 r.**

na rozprawie

sprawy wniosku **M. N.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.**

o odsetki – stwierdzenie odpowiedzialności organu rentowego

na skutek apelacji pozwanego organu rentowego

od wyroku **Sądu Okręgowego w Krośnie**

z dnia **18 czerwca 2012 r.** sygn. akt **IV U 485/12**

o d d a l a apelację.

Sygn. akt III AUa 867/12

UZASADNIENIE

Decyzją z 30 listopada 2010 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J., na podstawie art. 114 ustawy z dnia 17.12.1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił wnioskodawczyni M. N. doliczenia do stażu pracy zmarłego męża okresu zatrudnienia w firmie (...) Sp. z o.o.

w P., wyjaśniając, iż brak jest wiarygodnych dowodów potwierdzających fakt zatrudnienia H. N. w tej firmie.

W odwołaniu od powyższej decyzji M. N., wniosła o jej zmianę podnosząc, iż przedłożyła w organie rentowym wszelkie zebrane dokumenty wskazujące na zatrudnienie jej zmarłego męża H. N. w Spółce (...).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując prezentowane w sprawie stanowisko.

Kolejną decyzją z 31 stycznia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. odmówił wnioskodawczyni podjęcia wypłaty renty rodzinnej od 14 lipca 2001 r., a dalej uwzględnienia do stażu pracy H. N. okresu zatrudnienia w firmie (...) Sp. z o.o. w P. Nowej wskazując w uzasadnieniu, iż brak jest podstaw zarówno do wyrównania renty za okres poprzedzający datę złożenia przez wnioskodawczynię wniosku o przyznanie przedmiotowego świadczenia, jak i do jego przeliczenia.

We wniesionym odwołaniu M. N. dowodząc nieprawidłowego załatwienia przez organ rentowy złożonych wniosków w sprawie renty rodzinnej po jej zmarłym mężu, wniosła o połączenie do wspólnego rozpoznania toczących się w tym przedmiocie spraw przed Sądem Okręgowym w Krośnie.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy ponownie wniósł o jego oddalenie wskazując na argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sprawy z powyższych odwołań Sąd Okręgowy w Krośnie połączył do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Wyrokiem z 30 maja 2011 r. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie oddalił wniesione odwołania. W uzasadnieniu wydanego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wyjaśnił, iż żądanie doliczenia do stażu pracy zmarłego H. N. dowodzonego okresu zatrudnienia w firmie (...) jest bezzasadne, bowiem wnioskodawczyni nie wykazała że jej mąż pozostawał wówczas w zatrudnieniu. Za nieuzasadnione uznał również roszczenie M. N. wypłaty renty rodzinnej od 14 lipca 2001 r. wyjaśniając, iż z wnioskiem o przyznanie przedmiotowego świadczenia ubezpieczona wystąpiła dopiero 6 marca 2006 r., a stosownie do treści art. 129 ustawy emerytalno – rentowej świadczenia wypłaca się na wniosek zainteresowanego poczynając od dnia powstania prawa do emerytury lub renty lecz nie wcześniej niż od miesiąca w którym złożono wniosek o świadczenie.

Mając na uwadze wskazane okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc, stwierdzając merytoryczną poprawność zaskarżonych decyzji, oddalił wniesione przez wnioskodawczynię odwołania.

Na skutek wywiedzionej przez wnioskodawczynię apelacji od powyższego orzeczenia, Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z 21 września 2011 r. uchylił zaskarżone orzeczenie w części dotyczącej wyrównania wnioskodawczyni renty rodzinnej od 14 lipca 2001 r. i sprawę w tym zakresie przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie.

W uzasadnieniu wydanego orzeczenia Sąd Apelacyjny wskazał, iż uszło uwadze Sądu I instancji, że w sprawach o rentę rodzinną zawarta w art. 129 ustawy generalna zasada, że wypłatę świadczenia uruchamia dopiero wniosek o to świadczenie, de facto wyprowadzona z dosłownego brzmienia tego przepisu, z uwagi na cel jakemu służy renta rodzinna, ulega modyfikacji. Zaznaczył – powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego - że pozbawienie prawa do tego świadczenia (jego wypłaty) na skutek szczególnych okoliczności (na przykład, gdy renta przysługuje po osobie uznanej za zmarłą zgodnie z art. 29 § 1 kc), na które uprawniony nie ma i nie może mieć wpływu - mimo wystąpienia tego ryzyka - sprzeciwia się założonemu przez ustawodawcę celowi renty rodzinnej. Reasumując stwierdził, iż w sytuacji, gdy o dacie zgłoszenia wniosku o rentę rodzinną zadecydowała nie wola uprawnionych ani też ich niestaranność, lecz obiektywnie istniejące okoliczności, na które sami uprawnieni nie mieli żadnego wpływu dopuszczalna jest wypłata świadczenia renty rodzinnej za okres poprzedzający wystąpienie z wnioskiem o to świadczenie. Z racji tego, że Sąd Okręgowy do tych okoliczności się nie odniósł, celem przesądzenia czy zwłoka z wystąpieniem przez wnioskodawczynię z wnioskiem rentowym uzasadniona był obiektywnymi okolicznościami, czy też wynikała z braku staranności w prowadzeniu własnych spraw uznał konieczność uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 4 kpc. Zaznaczył, iż w przypadku ustalenia, że zwłoka ta uzasadniona była faktycznie okolicznościami niezależnymi od odwołującej, Sąd pierwszej instancji winien zbadać, czy przed dniem 1 marca 2006 r. wnioskodawczyni spełniała warunki nabycia

prawa do renty rodzinnej określone w powoływanym wyżej art. 70 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Odnosząc się z kolei do kwestii zaliczenia do stażu pracy ubezpieczonego H. N. dowodzonego przez wnioskodawczynię bliżej nie oznaczonego okresu zatrudnienia w Spółce (...) Sp. z o.o. w (...), stwierdził, że zarówno ustalenia faktyczne jak i ich ocena prawna przyjęta przez Sąd I instancji nie budzi zastrzeżeń. Wobec powyższego na podstawie art. 385 kpc apelację w tym zakresie oddalił.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie wyrokiem z 8 grudnia 2011 r. zmienił zaskarżoną decyzję z 31 stycznia 2011r. i przyznał wnioskodawczyni M. N. prawo do renty rodzinnej od 9 września 2005 r. jednocześnie stwierdzając odpowiedzialność organu rentowego. W pozostałej części odwołanie oddalił.

Sąd Okręgowy ustalił, iż M. N. (ur. (...)) po otrzymaniu aktu zgonu wystawionego przez Urząd Stanu Cywilnego w S. w dacie 31 stycznia 2006 r. w dniu 6 marca 2006 r. złożyła wniosek o przyznanie prawa do renty rodzinnej. Mając na uwadze powyższe przyjął, iż wnioskodawczyni z wnioskiem o przyznanie prawa do dochodzonego świadczenia wystąpiła niezwłocznie po ustaniu obiektywnych przeszkód. Zaznaczył, że data śmierci H. N. określona została na dzień 14 lipca 2001 r. jednakże dokument stwierdzający jego zgon w postaci aktu zgonu wydany został w dacie 31 stycznia 2006 r. Dopiero po jego otrzymaniu wnioskodawczyni mogła wystąpić do organu rentowego z wnioskiem o przyznanie prawa do renty rodzinnej, i w ocenie Sądu, występując z takim wnioskiem w marcu 2006 r., złożyła go niezwłocznie po ustaniu przeszkód. Mając zaś na uwadze treść art. 70 ustawy emerytalno – rentowej ustalił, iż oznaczone tam przesłanki przyznania prawa do renty rodzinnej M. N. spełniła dopiero w dacie 9 września 2005 r. tj. w dniu ukończenia 50 lat życia. Stąd też na podstawie art. 477¹⁴§ 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję określając datę od której wnioskodawczyni nabyła prawo do świadczenia na dzień 9 września 2005 r. a dalej idące odwołanie oddalił.

Apelacja wywiedziona od powyższego orzeczenia przez organ rentowy skutkowałą wydaniem 21 marca 2012r. przez tut. Sąd Apelacyjny wyroku, którym w pkt I uchylono zaskarżony wyrok w części, w jakiej stwierdza odpowiedzialność organu rentowego i sprawę w tym zakresie przekazano do ponownego rozpoznania Sądowi I Instancji, w pkt II dalej idącą apelację oddalono. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia stwierdzono, iż Sąd Okręgowy stwierdzając odpowiedzialność organu rentowego, nie wskazał na czym ta odpowiedzialność miałaby polegać, a tym samym brak było możliwości kontroli stanowiska w powyższym zakresie zawartego w sentencji orzeczenia. W ocenie tut. Sądu nie zasługiwał natomiast na uwzględnienie zarzut apelującego naruszenia przez Sąd I instancji art. 129 ustawy emerytalno – rentowej.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy w zakresie na jaki wskazywał powyższy wyrok, Sąd Okręgowy w Krośnie wyrokiem z 18 czerwca 2012r. zmienił decyzję z 31 stycznia 2011r. w ten sposób, że przyznał wnioskodawczyni M. N. prawo do ustawowych odsetek od kwoty wyrównania renty rodzinnej za okres od 9 września 2005r. do 28 lutego 2006r. liczonych od 6 lutego 2008r. W uzasadnieniu wskazanego orzeczenia Sąd I instancji stwierdził, iż ustalenie prawa do renty za okres podany w sentencji wyroku nastąpiło z opóźnieniem, gdyż prawo to powinno zostać ustalone pierwszą decyzją przyznającą świadczenie tj. decyzją z 6 lutego 2008r. Organ rentowy – zdaniem sądu – popełnił więc błąd polegający na błędnej interpretacji art. 129 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS, bez uwzględnienia treści ust. 2 powołanego przepisu. Błąd ten został potwierdzony wyrokiem Sądu Okręgowego w Krośnie z 8 grudnia 2011r., którym przyznano rentę rodzinną od 9 września 2005r. Prawo do ustawowych odsetek wynika z uregulowania przewidzianego w art. 85 ust.1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Przepis ten przewiduje zwolnienie organu rentowego od odpowiedzialności za spóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia tylko wtedy, gdy opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które zakład nie ponosi odpowiedzialności. Ponieważ taka sytuacja w niniejszej sprawie nie zachodzi, gdyż błąd w interpretacji przepisów prawa nie może zostać uznany za taką okoliczność, uzasadnione było zasądzenie odsetek.

W apelacji od powyższego wyroku pozwany Zakład zarzucił błędne zastosowanie prawa tj. art. 85 ust.1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych polegające na przyznaniu prawa do odsetek liczonych od 6 lutego 2008r. podczas gdy maksymalnie takie odsetki mogłyby być przyznane nie wcześniej niż od upływu terminów

określonych w art. 118 ust.1 i 1 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z uprawomocnieniem się wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie z 8 grudnia 2011r. Mając powyższe na uwadze apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej odsetek od 6 lutego 2008r. do 13 maja 2012r. tj. do daty kiedy wyrok z dnia 8 grudnia 2011r. stał się prawomocny i możliwe było jego wykonanie. W uzasadnieniu apelacji organ rentowy podniósł, iż przyznając rentę rodzinną od miesiąca złożenia wniosku zastosował się ściśle do przepisu art. 129 ustawy emerytalno – rentowej, a tym samym nie miał podstaw prawnych do przyznania świadczenia za okres wcześniejszy kierując się ust.2 tego przepisu. Okoliczność, że Sąd Apelacyjny uznał zwłokę w zgłoszeniu wniosku za obiektywnie usprawiedliwioną nie może – zdaniem organu – stanowić podstawy do przyznania prawa do odsetek za opóźnienie w ustalaniu prawa i jego wypłacie. Powyższe uzasadnia wnioski apelacji.

Odpowiadając na apelację wnioskodawczyni wniosła o jej oddalenie

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie ustalił i rozważył co następuje :

Apelacja pozwanego Zakładu jest nieuzasadniona, co skutkowało jej oddaleniem.

Należy przypomnieć, iż w wyniku nowelizacji ustawy emerytalno – rentowej aktem zmieniającym z 23 stycznia 2009r. ustawodawca w art. 118 ust.1 a nałożył na sąd, który zmieniając decyzję organu rentowego, przyznaje prawo do świadczenia obowiązek rozstrzygnięcia z urzędu o odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji tj. rozstrzygnięcia zarówno stwierdzającego taką odpowiedzialność, jak i jej brak (por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2010r. II UK 330/09 LEX nr 604220) . W ocenie tut. Sądu zawarte w powołanym wyżej przepisie zobowiązanie organu odwoławczego do wydania orzeczenia stwierdzającego odpowiedzialność organu rentowego ma charakter pomocniczy, zaś celem tego rozwiązania była chęć uniknięcia ewentualnych kolejnych sporów sądowych (tym razem o odsetki). Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Okręgowy przesłuchał wnioskodawczynię i dokonał oceny przebiegu postępowania rentowego dotyczącego żądania przyznania renty rodzinnej. Zaskarżonym wyrokiem przyznał wnioskodawczyni prawo do ustawowych odsetek od kwoty wyrównania renty rodzinnej, a więc orzekł poza zakres objęty wyrokiem tut. Sądu z 21 marca 2012r. Mając jednak na uwadze, iż odsetki są pochodną przyjęcia odpowiedzialności organu rentowego, jak również zarzut apelacji, tut. Sąd uznał, że dalsze prowadzenie sprawy zmierzałoby do przedłużenia postępowania, uzasadnione więc było jej merytoryczne ostateczne rozstrzygnięcie.

Pozwany Zakład wskazuje na uregulowanie zawarte w art. 118 ust.1 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który stanowi, iż w razie ustalenia prawa do świadczenia orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, co jest równoznaczne z żądaniem stwierdzenia braku odpowiedzialności organu rentowego. Omawiany przepis obliguje organ rentowy do wydania decyzji w określonym terminie od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do zajęcia stanowiska, przy czym za wyjaśnienie takiej okoliczności uznaje także wydanie orzeczenia przez organ odwoławczy, co nie jest zawsze tożsame z koniecznością uprzedniego ustalenia stanu faktycznego w sprawie, gdyż często orzeczenie sprowadza się do przeprowadzenia poprawnej wykładni obowiązującego stanu prawnego i dokonania właściwej subsumcji bezspornego stanu faktycznego. Przepis ten nie dotyczy zatem wyłącznie sytuacji wymagającej ustalenia okoliczności faktycznych, lecz także wyjaśnienia czy i jaki wpływ ustalone lub bezsporne okoliczności faktyczne mają na przyznanie prawa do świadczenia.

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy, należy zauważyć, iż występuje tu szczególna sytuacja jaką stanowi przypadek ubiegania się

o omawiane świadczenie po osobie, dla której akt zgonu został wydany po kilku latach od śmierci. W sprawach o rentę rodzinną zawarta w art. 129 ustawy emerytalno - rentowej generalna zasada, że wypłatę świadczenia uruchamia dopiero wniosek o to świadczenie, de facto wyprowadzona z dosłownego brzmienia tego przepisu, z uwagi na cel jakiemu służy renta rodzinna, ulega modyfikacji. Pozbawienie prawa do tego świadczenia (jego wypłaty) na skutek

szczególnych okoliczności, a takie zaistniały w niniejszej sprawie, na które uprawniony nie ma i nie może mieć wpływu, sprzeciwia się założonemu przez ustawodawcę celowi renty rodzinnej.

Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku przyjął, iż organ rentowy popełnił błąd polegający na błędnej interpretacji art. 129 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS. Rozstrzygnięcie to, tutejszy Sąd w pełni aprobuje.

Przypomnieć jedynie przyjdzie, iż przesłanką przyznania prawa do odsetek w ustawowej wysokości – stosownie do art. 85 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych jest ustalenie, że opóźnienie w przyznaniu ubezpieczonej świadczenia było następstwem okoliczności za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

Ponieważ powyższe wskazuje, iż opóźnienie w spełnieniu świadczenia było następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, apelacja nie mogła odnieść pożądanego skutku.

W tym stanie rzeczy należało orzec jak w sentencji, a to na podstawie art. 385 kpc.

Z.:

1/(...)

- (...)

- (...)

2.(...)